05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

AMALAN PEMBELAJARAN ILMU QIRAAT DAN PENGUASAAN BACAAN QIRAAT PELAJAR INSTITUSI TAHFIZ AL-QURAN NEGERI PERAK

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

MOHD ZAINI BIN SHAFIAI

UNIVERSITI PENDIDIKAN SULTAN IDRIS

2022

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

AMALAN PEMBELAJARAN ILMU QIRAAT DAN PENGUASAAN BACAAN QIRAAT PELAJAR INSTITUSI TAHFIZ AL-QURAN NEGERI PERAK

MOHD ZAINI BIN SHAFIAI

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

TESIS DIKEMUKAKAN BAGI MEMENUHI SYARAT UNTUK MEMPEROLEH IJAZAH DOKTOR FALSAFAH

FAKULTI SAINS KEMANUSIAAN
UNIVERSITI PENDIDIKAN SULTAN IDRIS

2022

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

UPSI/IPS-3/BO 32
Pind : 00 m/s: 1/1

UNIVERSITI PENDIDIKAN SULTAN IDRIS
SULTAN IDRIS EDUCATION UNIVERSITY

Sila tanda (√)

Kertas Projek	
Sarjana Penyelidikan	
Sarjana Penyelidikan dan Kerja Kursus	
Doktor Falsafah	✓

INSTITUT PENGAJIAN SISWAZAH

PERAKUAN KEASLIAN PENULISAN

Perakuan ini telah dibuat pada ...11...(hari bulan)...Januari.... (bulan) 20...22..

i. Perakuan pelajar :

Saya, Mohd Zaini Bin Shafiai, P20171000154, Fakulti Sains Kemanusiaan (SILA NYATAKAN NAMA PELAJAR, NO. MATRIK DAN FAKULTI) dengan ini mengaku bahawa disertasi/tesis yang bertajuk Amalan Pembelajaran Ilmu Qiraat dan Penguasaan Bacaan Qiraat Pelajar Institusi Tahfiz Al-Quran Negeri Perak

adalah hasil kerja saya sendiri. Saya tidak memplagiat dan apa-apa penggunaan mana-mana hasil kerja yang mengandungi hak cipta telah dilakukan secara urusan yang wajar dan bagi maksud yang dibenarkan dan apa-apa petikan, ekstrak, rujukan atau pengeluaran semula daripada atau kepada mana-mana hasil kerja yang mengandungi hak cipta telah dinyatakan dengan sejelasnya dan secukupnya

Tandatangan pelajar

ii. Perakuan Penyelia:

Saya, Prof. Madya Dr. Mohamad Marzuqi bin Abdul Rahim (NAMA PENYELIA) dengan ini mengesahkan bahawa hasil kerja pelajar yang bertajuk Amalan Pembelajaran Ilmu Qiraat dan Penguasaan Bacaan Qiraat Pelajar Institusi Tahfiz Al-Quran Negeri Perak

(TAJUK) dihasilkan oleh pelajar seperti nama di atas, dan telah diserahkan kepada Institut Pengajian Siswazah bagi memenuhi sebahagian/sepenuhnya syarat untuk memperoleh Ijazah Doktor Falsafah (SLA NYATAKAN NAMA IJAZAH).

11/02/2022

Tarikh

Tandatangan Penyelia

PROF MADYA DR. MOHAMAD MARZUQI ABDUL RAHIM
Pensyarah
Jabatan Pengajian Islam
Fakulti Sains Kemanusiaan
Universiti Pendidikan Sultan Idris

UPSI/IPS-3/BO 31
Pind.: 01 m/s:1/1

UNIVERSITI PENDIDIKAN SULTAN IDRIS
SULTAN IDRIS EDUCATION UNIVERSITY

INSTITUT PENGAJIAN SISWAZAH / *INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES*

BORANG PENGESAHAN PENYERAHAN TESIS/DISERTASI/LAPORAN KERTAS PROJEK
DECLARATION OF THESIS/DISSERTATION/PROJECT PAPER FORM

Tajuk / *Title*: Amalan Pembelajaran Ilmu Qiraat dan Penguasaan Bacaan Qiraat Pelajar Institusi Tahfiz Al-Quran Negeri Perak

No. Matrik /*Matric's No.*: P20171000154

Saya / *I* : Mohd Zaini Bin Shafiai

(Nama pelajar / *Student's Name*)

mengaku membenarkan Tesis/Disertasi/Laporan Kertas Projek (Kedoktoran/Sarjana)* ini disimpan di Universiti Pendidikan Sultan Idris (Perpustakaan Tuanku Bainun) dengan syarat-syarat kegunaan seperti berikut:-
acknowledged that Universiti Pendidikan Sultan Idris (Tuanku Bainun Library) reserves the right as follows:-

1. Tesis/Disertasi/Laporan Kertas Projek ini adalah hak milik UPSI.
   The thesis is the property of Universiti Pendidikan Sultan Idris
2. Perpustakaan Tuanku Bainun dibenarkan membuat salinan untuk tujuan rujukan dan penyelidikan.
   Tuanku Bainun Library has the right to make copies for the purpose of reference and research.
3. Perpustakaan dibenarkan membuat salinan Tesis/Disertasi ini sebagai bahan pertukaran antara Institusi Pengajian Tinggi.
   The Library has the right to make copies of the thesis for academic exchange.
4. Sila tandakan (√) bagi pilihan kategori di bawah / *Please tick (√) for category below:-*

☐	**SULIT/*CONFIDENTIAL***	Mengandungi maklumat yang berdarjah keselamatan atau kepentingan Malaysia seperti yang termaktub dalam Akta Rahsia Rasmi 1972. / *Contains confidential information under the Official Secret Act 1972*
☐	**TERHAD/*RESTRICTED***	Mengandungi maklumat terhad yang telah ditentukan oleh organisasi/badan di mana penyelidikan ini dijalankan. / *Contains restircted information as specified by the organization where research was done.*
☑	**TIDAK TERHAD / *OPEN ACCESS***	

(Tandatangan Pelajar/ Signature)

Tarikh: 11/02/2022

(Tandatangan Penyelia / *Signature of Supervisor*) & (Nama & Cop Rasmi / *Name & Official Stamp*)

PROF MADYA DR. MOHAMAD MARZUQI ABDUL RAHIM
Pensyarah
Jabatan Pengajian Islam
Fakulti Sains Kemanusiaan
Universiti Pendidikan Sultan Idris

Catatan: Jika Tesis/Disertasi ini **SULIT @ TERHAD**, sila lampirkan surat daripada pihak berkuasa/organisasi berkenaan dengan menyatakan sekali sebab dan tempoh laporan ini perlu dikelaskan sebagai **SULIT** dan **TERHAD**.

Notes: If the thesis is CONFIDENTAL or RESTRICTED, please attach with the letter from the organization with period and reasons for confidentiality or restriction.

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

PENGHARGAAN

Segala puji bagi Allah Tuhan sekalian alam, selawat dan salam ke atas junjungan besar Nabi Muhammad SAW kerana dengan keizinan daripada-Nya memberi kekuatan untuk saya menyempurnakan tesis ini bagi memenuhi syarat memperoleh Ijazah Doktor Falsafah di Jabatan Pengajian Islam, Fakulti Sains Kemanusiaan, Universiti Pendidikan Sultan Idris, Tanjong malim. Saya mengambil kesempatan ini untuk mengucapkan jutaan terima kasih yang tidak terhingga kepada kedua-dua penyelia saya iaitu Prof. Madya Dr. Mohamad Marzuqi bin Abdul Rahim dan Prof. Madya Dr. Abd. Rahman Abd Ghani yang sentiasa bersedia memberi bimbingan dan nasihat yang berguna serta komen-komen semasa menyiapkan tesis ini. Tanpa kerjasama dan komitmen yang jitu daripada mereka, berkemungkinan tesis ini tidak mampu disempurnakan.

Jutaan terima kasih juga kepada pensyarah dan rakan-rakan seperjuangan di Institut Tadbiran Islam Perak (INTIM) dan Pondok Darul Furqan yang turut memberi idea dan cadangan dalam memantapkan lagi hasil kajian ini. Tidak lupa juga ucapan terima kasih buat semua para panel pakar perujuk dalam bidang Pendidikan dan Ilmu Qiraat, iaitu Prof. Madya Dr. Azmil Hashim, Prof. Madya Dr. Khairul Anuar bin Mohamad, Dr. Mohd A'tarahim bin Mohd Razali, Dr. Abdul Jalal bin Abdul Manaf, Dr. Habibah binti Mohd Samin, Dr. Azizul bin Hassan, Cikgu Mohd Jamil bin Hj Mat Said dan Dr. Sedek Ariffin yang memberi komen dan penilaian yang bernas dalam meningkatkan lagi mutu kajian ini. Begitu juga ucapan terima kasih kepada semua yang terlibat dalam kajian ini, iaitu Pengarah Jabatan Agama Islam Perak, Mudir Maahad-maahad Tahfiz, Pengetua, Ketua Jabatan institusi Tahfiz negeri Perak. Buat responden kajian ini yang terdiri daripada pelajar di MTQ negeri Perak, MTQ ADDIN, Tahfiz Pondok Darul Furqan, MATAQOB, SMTDR, SMKA Kerian TMUA dan MTQ Swasta yang terlibat, terima kasih kerana membantu dengan hati yang terbuka.

Sekalung penghargaan yang teristimewa buat isteri tercinta Noraini binti Mohamed dan anak-anak tersayang Ahmad Addib, Alya Maisarah, Fatimah El Zahra dan Faraf El Husna yang sentiasa memberi dorongan dan semangat di samping mendoakan kejayaan ini. Semoga sumbangan yang diberikan dalam membantu menyiapkan tesis ini mendapat ganjaran pahala daripada Allah SWT. Hanya Allah SWT yang selayaknya membalas segala jasa semua. Amin.

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

ABSTRAK

Ilmu Qiraat merupakan suatu ilmu yang diturunkan oleh Allah SWT untuk membaca al-Quran dengan pelbagai bentuk bacaan. Kajian ini bertujuan untuk mengenal pasti amalan pembelajaran Ilmu Qiraat dan penguasaan bacaan Qiraat pelajar institusi tahfiz al-Quran negeri Perak. Model pembelajaran Ilmu Qiraat *al-Jazariyy* digunakan dalam kajian ini sebagai kerangka teoretikal. Kajian ini melibatkan responden seramai 260 pelajar sebagai sampel ujian yang mengikuti pembelajaran Ilmu Qiraat. Metod kajian menggunakan kajian tinjauan yang menggabungkan kajian secara kuantitatif disokong dengan kualitatif. Satu set soal selidik, ujian *Tahriri* dan *Syafawi* yang telah disahkan kandungannya oleh lapan panel pakar perujuk telah digunakan untuk mengumpul data. Data kajian soal selidik yang dikumpul, diproses dengan menggunakan perisian SPSS manakala bagi ujian Qiraat *Tahriri* dan *Syafawi* penyelidik menggunakan trangulasi antara pemeriksa (*inter-rater reliability*). Dapatan kajian menunjukkan bahawa amalan pembelajaran Ilmu Qiraat secara keseluruhan berada pada tahap sederhana tinggi (min=3.88 sp=0.63). Bagi aspek asas Ilmu Qiraat dapatan menunjukkan berada dalam tahap tinggi (min=4.23 sp=0.79). Sementara itu amali Ilmu Qiraat berada pada tahap sederhana tinggi (min=3.89 sp=0.78) dan bahan bantu pembelajaran Ilmu Qiraat juga berada pada tahap sederhana tinggi (min=3.53 sp=0.85). *Talaqqi, musyafahah* dan sanad berada pada tahap sederhana tinggi (min 3.58 sp=0.81). Pengetahuan tentang Imam Qiraat semuanya berada pada tahap sederhana tinggi (min 3.75 sp=0.66). Temubual yang dijalankan terhadap CEO ADDIN, Pengetua INTIM dan Pengetua SMKA Kerian menunjukkan bahawa sukatan pembelajaran Ilmu Qiraat yang digunakan merangkumi semua Qiraat *Sab'ah*. Kesimpulan kajian menunjukkan amalan pembelajaran Ilmu Qiraat berada dalam tahap penguasaan yang tinggi. Ini menunjukkan ciri-ciri amalan pembelajaran Ilmu Qiraat seperti asas Ilmu Qiraat, amali, *talaqqi* dan *musyafahah* dapat dilaksanakan dengan berkesan di institusi tahfiz negeri Perak. Implikasi kajian ini menunjukkan bahawa, usaha yang sistematik dan berterusan dalam amalan pembelajaran Ilmu Qiraat perlu diteruskan bagi menjamin tahap penguasaan bacaan Qiraat pelajar dan keaslian Ilmu Qiraat.

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

LEARNING PRACTICE OF ILMU QIRAAT AND MASTERY OF QIRAAT READING OF PERAK STATE TAHFIZ AL-QURAN INSTITUTE STUDENTS

ABSTRACT

Ilmu Qiraat is a knowledge revealed by Allah SWT teach him to recite al-Quran in various methods of recitation. This study aims to identify the practice of learning Ilmu Qiraat and mastery of Qiraat recitation by students of tahfiz al-Quran Institutions in Perak state. The al-Jazariyy Qiraat learning model knowledge has been used in this study as a theoretical framework. This research involved 260 respondents who followed the learning of Ilmu Qiraat. The research method used survey to combine the research quantitative supported by qualitative method. A set of questionnaires *Tahriri* and *Syafawi* test have been used to collect the data, approved by 8 expert panel referrals. Questionnaire survey data were collected, processed using SPSS software and for Qiraat *Tahriri* and *Syafawi* used triangulation method for the examiners (inter-rater reliabity). The findings of the study show that the learning practice of Ilmu Qiraat as a whole is at a moderately high level (mean=3.88 sp=0.63. The instrument aspects of Ilmu Qiraat basic show at a high level (mean=4.23 sp=0.79). Meanwhile, the practice of Ilmu Qiraat is at moderately high level (mean=3.89 sp=0.78) and learning aids Ilmu Qiraat is also at moderately high level (mean=3.53 sp=0.85). *Talaqqi, Musyafahah* and sanad are at moderately high level (mean=3.58 sp=0.81). Knowledge of Imam Qiraat is all at a moderately high level (mean=3.75 sp=0.66). Interviews conducted with the CEO of ADDIN, the Principal of INTIM and the Principal of SMKA Kerian showed that the syllabus of Qiraat knowledge used covers all Qiraat Sab'ah. The conclusion of the study shows that the practice of learning Ilmu Qiraat is in a high level of mastery. This shows the characteristics of the practice of learning Ilmu Qiraat such as the basics of Ilmu Qiraat, amali, *talaqqi* and *musyafahah* can be implemented effectively in the tahfiz institution in Perak. Implications of the study showed systematic and continuous efforts need to be made to ensure the level of mastery of the recitation of Qiraat al-Quran students and should be continued to ensure the authenticity of Ilmu Qiraat.

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

KANDUNGAN

		Muka Surat
PERAKUAN KEASLIAN PENULISAN		ii
PENGESAHAN PENYERAHAN TESIS		iii
PENGHARGAAN		iv
ABSTRAK		v
ABSTRACT		vi
KANDUNGAN		vii
SENARAI JADUAL		xii
SENARAI RAJAH		xvi
SENARAI SINGKATAN		xix
JADUAL TRANSLITERASI		xxi
SENARAI LAMPIRAN		xxiii
BAB 1 PENGENALAN		
1.1	Pendahuluan	1
1.2	Latar belakang kajian	4
1.3	Pernyataan Masalah	6
1.4	Objektif Kajian	10
1.5	Persoalan Kajian	11
1.6	Kerangka Konseptual Kajian	12
1.7	Kepentingan kajian	19
1.8	Batasan Kajian	21
1.9	Definisi Istilah Kajian	22
	1.9.1 Amalan	23
	1.9.2 Pembelajaran	23

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

1.9.3 Ilmu Qiraat 24

1.9.4 Institusi Tahfiz al-Quran 25

1.10 Penutup 25

BAB 2TINJAUAN LITERATUR

2.1 Pendahuluan 27

2.2 Al-Quran dan Ilmu Qiraat 28

2.3 Perkembangan Pembelajaran Ilmu Qiraat 36

2.3.1 Ilmu Qiraat Pada Zaman Rasulullah SAW 38

2.3.2 Ilmu Qiraat Pada Zaman Sahabat 40

2.3.3 Ilmu Qiraat Pada Zaman *Tabi'in* 42

2.3.4 Perkembangan Ilmu Qiraat di Malaysia dan Negeri Perak 44

2.4 Pengertian *Sab'atul Ahruf* dalam Al-Quran 47

2.4.1 Pengertian *Sab'atul Ahruf* 48

2.4.2 Hubungkait Asas *Sab'atul al-Ahruf* dengan Qiraat *Sab'ah* dan *al-'Asharah* 53

2.4.3 Hikmah Ilmu Qiraat dengan *Sab'atul Ahruf* 55

2.5 Teori Pembelajaran Ilmu Qiraat Ibn al-Jazariyy 57

2.6 *Talaqqi* dan *Musyafahah* 60

2.6.1 *Naqlu* Ilmu Qiraat Dan Syarat 64

2.6.2 Rukun 78

2.6.3 Kaedah 95

2.7 Pengenalan Ringkas Imam-Imam Ilmu Qiraat 100

2.8 *Usul Al-Qiraat* dan *Farsh Al-Huruf* 112

2.8.1 Ringkasan Manhaj Imam-Imam Dan Rawi 116

2.8.2 *Khilaf* Bacaan Dalam Pembelajaran Ilmu Qiraat 128

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

2.9 Sorotan Kajian Lepas 130

2.10 Penutup 143

BAB 3 METODOLOGI KAJIAN

3.1 Pendahuluan 144

3.2 Reka Bentuk Kajian 144

3.3 Lokasi Kajian 147

3.4 Populasi dan Sampel Kajian 149

3.5 Instrumen Kajian 151

3.5.1 Soal Selidik 152

3.5.2 Ujian 154

3.5.3 Temu Bual 158

3.6 Kesahan Dan Kebolehpercayaan Instrumen Kajian 160

3.6.1 Kesahan Instrumen Kajian 161

3.6.2 Kebolehpercayaan Instrumen Kajian 163

3.6.3 Kajian Rintis 165

3.7 Tatacara Pengumpulan Data Kajian 166

3.7.1 Pengumpulan Data Soal Selidik dan Ujian 167

3.7.2 Pengumpulan Data Temu Bual 168

3.8 Tatacara Penganalisisan Data Kajian 169

3.8.1 Analisis Data Kuantitatif 170

3.8.2 Analisis Data Kualitatif 171

3.9 Penutup 171

BAB 4 DAPATAN KAJIAN

4.1 Pendahuluan 172

4.2 Tatacara Kajian Lapangan 173

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

4.3 Pembersihan Data dan Ujian Normaliti 176

4.4 Demografi Responden Kajian 177

4.5 Tahap Amalan Pembelajaran Ilmu Qiraat dalam Kalangan Pelajar di Institusi Tahfiz Al-Quran Negeri Perak 184

4.5.1 Rumusan Bahagian 1 196

4.5.2 Rumusan Bahagian 2 208

4.5.3 Rumusan Bahagian 3 221

4.5.4 Rumusan Bahagian 4 230

4.6 Tahap Amalan *Talaqqi* Ilmu Qiraat Dalam Kalangan Pelajar di Institusi Tahfiz Al-Quran Negeri Perak 231

4.6.1 Rumusan Bahagian 1 242

4.6.2 Rumusan Bahagian 2 253

4.7 Kandungan Sukatan Pembelajaran Ilmu Qiraat di Institusi Tahfiz Al-Quran Negeri Perak . 254

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

4.7.1 Sukatan Pembelajaran Ilmu Qiraat JAKIM di MTQ Negeri Perak dan ADDIN Tapah. 255

4.7.2 Sukatan Pembelajaran Ilmu Qiraat TMUA dan SMTDR 257

4.7.3 Sukatan Pembelajatan ilmu Qiraat MTQ Swasta 260

4.8 Temu Bual 260

4.9 Tahap Penguasaan Bacaan Al-Quran Pelajar Berdasarkan Ilmu Qiraat 265

4.10 Hubungan Antara Amalan Pembelajaran Ilmu Qiraat dengan Bacaan Qiraat Pelajar 269

4.11 Penutup 270

BAB 5 PERBINCANGAN DAN CADANGAN

5.1 Pendahuluan 272

5.2 Ringkasan Kajian 273

5.3 Perbincangan Dapatan Kajian 275

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

	5.3.1	Amalan Pembelajaran Ilmu Qiraat	275
	5.3.2	Amalan Talaqqi dan Musyafahah	276
	5.3.3	Sukatan Pembelajaran Ilmu Qiraat	277
	5.3.4	Tahap Penguasaan Bacaan Pelajar Berdasarkan Ilmu Qiraat	278
	5.3.5	Hubungan Antara Proses Pengajaran Qiraat Dengan Pencapaian Qiraat Pelajar	278
5.4	Sumbangan Kajian		279
	5.4.1	Sumbangan Kajian Kepada Kerangka Model Pembelajaran Ilmu Qiraat	281
5.5	Implikasi Kajian		283
	5.5.1	Implikasi Terhadap Amalan Pembelajaran Ilmu Qiraat	284
	5.5.2	Implikasi Terhadap Sukatan Pembelajaran Ilmu Qiraat	285
5.6	Cadangan dan Kajian Lanjutan		287
	5.6.1	Cadangan Memperkasakan Pembelajaran Ilmu Qiraat	287
	5.6.2	Penyelidikan Lanjutan	290
5.7	Penutup		291

RUJUKAN 293

LAMPIRAN 306

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

SENARAI JADUAL

No. Jadual		Muka Surat
3.1	Taburan Jumlah Keseluruhan Pelajar Ilmu Qiraat di Institusi Tahfiz al-Quran di negeri Perak	150
3.2	Skala Likert Lima Mata dan interpetasi dalam semua komponen	153
3.3	Struktur Soal Selidik Amalan Pembelajaran Ilmu Qiraat	154
3.4	Skala Likert Lima Mata dan interpetasi dalam Ujian Qiraat *Syafawi*	158
3.5	Nilai *Cronbach Alpha* bagi soal selidik pelajar	164
3.6	Nilai *Cronbach Alpha* bagi ujian Qiraat *Tahriri* dan *Syafawi*	165
3.7	Interpretasi Skor Min	170
4.1	Ujian Normaliti Berdasarkan *Skewness* dan *Kortosis*	177
4.2	Taburan Kekerapan Item Institusi Pengajian Responden	179
4.3	Taburan Kekerapan Item Tingkatan/Semester Responden	180
4.4	Taburan Kekerapan Item Jantina Responden	181
4.5	Taburan Kekerapan Pelajar Mengikut Jam Belajar Ilmu Qiraat	182
4.6	Taburan Kekerapan Juzuk Dihafaz	183
4.7	Taburan Kekerapan Mempelajari Ilmu Qiraat *Sab'ah*	187
4.8	Taburan Kekerapan Membaca di hadapan Guru Matan *al-Syatibiyyah*	188
4.9	Taburan Kekerapan Menghafaz di Hadapan Guru Matan *ad-Durrah*	190
4.10	Taburan Kekerapan Guru Menerangkan Perbezaan Ayat *Fars Huruf*	191
4.11	Taburan Kekerapan Membaca Al-Quran Mengikut Perbezaan Ilmu Qiraat	193
4.12	Taburan Kekerapan Membaca Ayat Al-Quran Mengikut Qiraat *Sab'ah* Secara *Ifrad.*	194
4.13	Taburan Kekerapan Membaca Ayat Al-Quran Mengikut Qiraat *Sab'ah* Secara *Jama'.*	196

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

4.14	Rumusan Bagi Item-Item Bahagian 1	197
4.15	Taburan Kekerapan Mengenal Perbezaan *Usul* dan *Farsh Huruf*	199
4.16	Taburan Kekerapan Menghafal Rumuz bagi Setiap Imam dan Rawi Qiraat	200
4.17	Taburan Kekerapan Menyebut Perbezaan Bacaan *Ithbat* dan *Hazf Alif*	202
4.18	Taburan Kekerapan Membaca Silah Mim pada Mim Jama' Bagi Membezakan dengan Bacaan Sukum	203
4.19	Taburan Kekerapan Menyebut Perbezaan Bacaan Huruf *Sad* Pada Kalimah *Sirat*	205
4.20	Taburan Kekerapan Bacaan *Idgham Soghir* dan *Idgham Kabir*	206
4.21	Taburan Kekerapan Menerangkan Perbezaan *Ismam* dan *Rawm*	208
4.22	Rumusan Bagi Item-Item Bahagian 2	209
4.23	Taburan Kekerapan Memperdengarkan Bacaan Qiraat Sebelum Memulakan Pembelajaran	211
4.24	Taburan Kekerapan Membimbing Bacaan *Jama'* Bagi Setiap Ayat yang Mengandungi Perbezaan	213
4.25	Taburan Kekerapan Menyebut Bacaan Imam atau Rawi Bagi Setiap Bacaan yang Berbeza	215
4.26	Taburan Kekerapan Mengulangi Bacaan Imam atau Rawi yang `Sama Jika Terdapat Khilaf Bacaan	217
4.27	Taburan Kekerapan Memperdengarkan Bacaan Yang Berbeza Selain Riwayat Hafs An A'sim	218
4.28	Taburan Kekerapan Menerangkan Dalil Perbezaan Bacaan Berpandukan Matan Syatibiyy Bagi Qiraat *Sab'ah*	219
4.29	Taburan Kekerapan Membuat Rumusan Terhadap Bacaan Ayat yang Sudah Dipelajari	221
4.30	Rumusan Item-Item Bahagian 3	222
4.31	Taburan Kekerapan Menggunakan Al-Quran Qiraat Matan Syatibiyy dan Ad-Durrah Semasa Pembelajaran	224

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

4.32	Taburan Kekerapan Mendengar Bacaan yang Betul Sebelum Membaca Qiraat	225
4.33	Taburan Kekerapan Belajar Ilmu Qiraat Melalui CD, Youtube dan Lain-lain	227
4.34	Taburan Kekerapan Belajar Daripada Apa yang Ditayangkan (LCD) dan Papan Putih	228
4.35	Taburan Kekerapan Melayari Laman Web Berkaitan Ilmu Qiraat Di Bawah Bimbingan Guru	230
4.36	Rumusan Item-Item Bahagian 4	231
4.37	Taburan Kekerapan *Talaqqi* Bacaan Secara Individu Dengan Guru	233
4.38	Taburan Kekerapan Mengulangi Bacaan Pada Ayat Yang Sama Berulang Kali Sehingga Selesai Semua Perbezaan Bacaan Qiraat	235
4.39	Taburan Kekerapan Membaca Perbezaan Bacaan Al-Quran Secara Tertib Mengikut Susunan Surah	236
4.40	Taburan Kekerapan Mendengar Terlebih Dahulu Bacaan Guru Sebelum Membaca Bacaan Al-Quran	238
4.41	Taburan Kekerapan Tasmik Al-Quran Mengikut Susunan Imam Qiraat Berdasarkan Matan Syatibiyy	239
4.42	Taburan Kekerapan Guru Mengijazahkan Sanad Bagi Bacaan Qiraat Tertentu	241
4.43	Taburan Kekerapan Sanad riwayat Hafs an A'sim Diberi Kepada Pelajar Yang Berjaya Mengkhatamkan Al-Quran	242
4.44	Rumusan Item-Item Bahagian 5	243
4.45	Taburan Kekerapan Mempelajari Tujuh Imam Qiraat Dalam Matan Al-Shatibiyy	245
4.46	Taburan Kekerapan Belajar Setiap Imam Ada Dua Riwayat	246
4.47	Taburan Kekerapan Belajar Tiga Lagi Imam Qiraat Melalui Matan *Durah*	247
4.48	Taburan Kekerapan Belajar Susunan Imam Yang Pertama Adalah Imam Nafi Al-Madani Bagi Matan Al-Syatibiyy	249
4.49	Taburan Kekerapan Belajar Susunan Imam Yang Pertama Adalah Imam Abu Ja'afar Al-Madani Bagi Matan Ad-Durrah	250

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

4.50 Taburan Kekerapan Menghafaz Dua Riwayat mengikut Imam 251

4.51 Taburan Kekerapan Belajar Biografi Ringkas Para Imam dan Rawi 253

4.52 Rumusan Bagi Item-Item Bahagian 6 254

4.53 Sukatan PembelajaranIlmu Qiraat Bagi *Shu'bah* Qiraat MTQ Negeri Perak & ADDIN Tapah 256

4.54 Ujian *Tahriri* Ilmu Qiraat 266

4.55 Ujian Qiraat *Syafawi* 268

4.56 Ujian Qiraat *Tahriri* dan *Syafawi* 268

4.57 Dapatan Kajian Inferensi Hasil Analisis Korelasi Pearson 270

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

SENARAI RAJAH

No. Rajah		Muka Surat
1.1	Kerangka teori yang diadaptasi dan diubah suai daripada teori Pembelajaran Ilmu Qiraat Ibn al-Jazariyy (1994)	13
1.2	Model *Talaqqi* dan *Musyafahah* Ibn al-Jazariy (1994)	15
1.3	Kerangka konseptual kajian diadaptasi dan diubah suai daripada Model Pembelajaran Ilmu Qiraat Ibn al-Jazariy (1994)	17
2.1	Kerangka teori yang diadaptasi dan diubah suai daripada teori Amalan Pembelajaran Qiraat Ibn al-Jazariyy (1994)	59
2.2	Senarai nama Imam-imam Qiraat dan perawinya	112
3.1	Populasi pemilihan sampel berdasarkan institusi yang menawarkan pembelajaran Ilmu Qiraat.	150
4.1	Taburan Responden Mengikut Institusi Pengajian	178
4.2	Taburan Kekerapan Item Tingkatan/Semester Responden	180
4.3	Taburan Kekerapan Item Jantina Responden	181
4.4	Taburan Kekerapan Pelajar Mengikut Jam Belajar Ilmu Qiraat	182
4.5	Taburan Kekerapan Juzuk Dihafaz	183
4.6	Taburan Kekerapan Mempelajari Ilmu Qiraat *Sab'ah*	186
4.7	Taburan Kekerapan Membaca di hadapan Guru Matan *al-Syatibiyyah*	188
4.8	Taburan Kekerapan Menghafaz di Hadapan Guru Matan *ad-Durrah*	189
4.9	Taburan Kekerapan Guru Menerangkan Perbezaan Ayat *Fars Huruf*	191
4.10	Taburan Kekerapan Membaca Al-Quran Mengikut Perbezaan Ilmu Qiraat	192
4.11	Taburan Kekerapan Membaca Ayat Al-Quran Mengikut Qiraat *Sab'ah* Secara *Ifrad.*	194
4.12	Taburan Kekerapan Membaca Ayat Al-Quran Mengikut Qiraat *Sab'ah* Secara *Jama'.*	196

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

4.13 Taburan Kekerapan Mengenal Perbezaan *Usul* dan *Farsh Huruf* 199

4.14 Taburan Kekerapan Mengenal Menghafaz Rumuz Bagi Setiap Imam dan Rawi Qiraat 200

4.15 Taburan Kekerapan Menghafal *Rumuz* bagi Setiap Imam dan Rawi Qiraat 201

4.16 Taburan Kekerapan Menyebut Perbezaan Bacaan *Ithbat* dan *Hazf Alif* 203

4.17 Taburan Kekerapan Menyebut Perbezaan Bacaan Huruf *Sad* Pada Kalimah *Sirat* 205

4.18 Taburan Kekerapan Bacaan *Idgham Soghir* dan *Idgham Kabir* 206

4.19 Taburan Kekerapan Menerangkan Perbezaan *Ismam* dan *Rawm* 208

4.20 Taburan Kekerapan Memperdengarkan Bacaan Qiraat Sebelum Memulakan Pembelajaran 211

4.21 Taburan Kekerapan Membimbing Bacaan *Jama'* Bagi Setiap Ayat yang Mengandungi Perbezaan 213

4.22 Taburan Kekerapan Menyebut Bacaan Imam atau Rawi Bagi Setiap Bacaan Yang Berbeza 215

4.23 Taburan Kekerapan Mengulangi Bacaan Imam atau Rawi yang Sama Jika Terdapat Khilaf Bacaan 216

4.24 Taburan Kekerapan Memperdengarkan Bacaan yang Berbeza Selain Riwayat Hafs An A'sim 218

4.25 Taburan Kekerapan Menerangkan Dalil Perbezaan Bacaan Berpandukan Matan Syatibiyy Bagi Qiraat *Sab'ah* 219

4.26 Taburan Kekerapan Membuat Rumusan Terhadap Bacaan Ayat yang Sudah Dipelajari 220

4.27 Taburan Kekerapan Menggunakan Al-Quran Qiraat Matan Syatibiyy dan Ad-Durrah Semasa Pembelajaran 223

4.28 Taburan Kekerapan Mendengar Bacaan Yang Betul Sebelum Membaca Qiraat 225

4.29 Taburan Kekerapan Belajar Ilmu Qiraat Melalui CD, Youtube dan Lain-lain 227

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

4.30	Taburan Kekerapan Belajar Daripada Apa yang Ditayangkan (LCD) dan Papan Putih	228
4.31	Taburan Kekerapan Melayari Laman Web Berkaitan Ilmu Qiraat Di Bawah Bimbingan Guru	230
4.32	Taburan Kekerapan *Talaqqi* Bacaan Secara Individu dengan Guru	233
4.33	Taburan Kekerapan Mengulangi Bacaan Pada Ayat yang Sama Berulang Kali Sehingga Selesai Semua Perbezaan Bacaan Qiraat	234
4.34	Taburan Kekerapan Membaca Perbezaan Bacaan Al-Quran Secara Tertib Mengikut Susunan Surah	236
4.35	Taburan Kekerapan Mendengar Terlebih Dahulu Bacaan Guru Sebelum Membaca Bacaan Al-Quran	237
4.36	Taburan Kekerapan Tasmik Al-Quran Mengikut Susunan Imam Qiraat Berdasarkan Matan Syatibiyy	239
4.37	Taburan Kekerapan Guru Mengijazahkan Sanad Bagi Bacaan Qiraat Tertentu	240
4.38	Taburan Kekerapan Sanad riwayat Hafs an A'sim Diberi Kepada Pelajar yang Berjaya Mengkhatamkan Al-Quran	242
4.39	Taburan Kekerapan Mempelajari Tujuh Imam Qiraat Dalam Matan Al-Shatibiyy	244
4.40	Taburan Kekerapan Belajar Setiap Imam Ada Dua Riwayat	246
4.41	Taburan Kekerapan Belajar Tiga Lagi Imam Qiraat Melalui Matan *Durah*	247
4.42	Taburan Kekerapan Belajar Susunan Imam yang Pertama Adalah Imam Nafi Al-Madani Bagi Matan Al-Syatibiyy	248
4.43	Taburan Kekerapan Belajar Susunan Imam yang Pertama Adalah Imam Abu Ja'afar Al-Madani Bagi Matan Ad-Durrah	250
4.44	Taburan Kekerapan Menghafaz Dua Riwayat mengikut Imam	251
4.45	Taburan Kekerapan Belajar Biografi Ringkas Para Imam dan Rawi	252
4.46	Ujian *Tahriri* Ilmu Qiraat	266
4.47	Ujian Qiraat *Syafawi*	267
5.1	Model Pelaksanaan Pembelajaran Ilmu Qiraat	282

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

SENARAI SINGKATAN

ADDIN	Institut Alam Didikan Insan
AS	*'Alayhi al-Salam*
BBM	Bahan Bantu Mengajar
CD	*Compact Disk*
et. al	Dan Lain-lain
INTIM	Institut Tadbiran Islam Negeri Perak
IPTA	Institut Pengajian Tinggi Awam
IPTS	Institut Pengajian Tinggi Swasta
IT	Informasi dan Teknologi
JAIPk	Jabatan Agama Islam Perak
JAKIM	Jabatan Kemajuan Islam Malaysia
JPA	Jabatan Perkhidmatan Awam
KKQ	Kelas Kemahiran Al-Quran
LCD	*Liquid Crystal Display*
LTDQ	Lokasi Tambahan Darul Quran
MAIPk	Majlis Agama Islam dan Adat Istiadat Negeri Perak
MANOVA	*Multivariate Analysis of Variance*
MATAQOB	Maahad Tahfiz Al-Quran dan Akademik Bakip
MP3	*Media Player 3*
MQA	Agensi Kelayakan Malaysia / *Malaysian Qualifications Agency*
MTQ	Maahad Tahfiz al-Quran
MTQN	Maahad Tahfiz al-Quran Negeri
OHP	*Over Head Projector*

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

PERMATA	Persidangan Pengetua-pengetua Maahad Tahfiz al-Quran
SAW	*Sallallāhu ʻalayhi wa sallam*
SMKA	Sekolah Menengah Kebangsaan Agama
SMTDR	Sekolah Menengah Tahfiz Darul Ridzuan
SPSS	*Statistical Package For The Social Science*
SWT	*Subḥānahū wa Ta'ālā*
TMUA	Tahfiz Modul Ulul Albab
UM	Universiti Malaya
UPSI	Universiti Pendidikan Sultan Idris
USIM	Universiti Sains Islam Malaysia
USAS	Universiti Sultan Azlan Shah

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

JADUAL TRANSLITERASI

Konsonan

Huruf Arab	Nama dan Transkripsi
ا,ء	a, ’ (Hamzah)
ب	b
ت	t
ث	th
ج	j
ح	h
خ	kh
د	d
ذ	dh
ر	r
ز	z
س	s
ش	sy
ص	s
ض	d
ط	t
ظ	z
ع	‘
غ	gh
ف	f
ق	q
ك	k
ل	l
م	m

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

ن	n
ه	h
و	w
ي	y
ة	h

Vokal

Vokal Pendek	Transliterasi
َـ (*Fathah*)	A
ِـ (*Kasrah*)	I
ُـ (*Dammah*)	U

Vokal Panjang	Transliterasi
ا/ى	A
ي	I
و	U

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

Diftong

Diftong	Transliterasi
َـ و	Aw
َـ ي	Ay
ُـ و	Uww
ِـ ي	iy/i

Sumber: Sistem transliterasi yang digunakan dalam disertasi ini adalah berdasarkan kepada sistem yang *standard*, sebagaimana yang terdapat dalam buku panduan transliterasi yang diterbitkan oleh Dewan Bahasa dan Pustaka Kuala Lumpur pada tahun 1992.

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

SENARAI LAMPIRAN

A	Contoh Surat Kebenaran Menjalankan Penyelid
B	Contoh Borang Soal Selidik
C	Contoh Protokol Temu Bual
D	Contoh Soalan Qiraat Tahriri
E	Contoh Pemarkahan Soalan Qiraat Tahriri
F	Contoh Soalan Qiraat Syafawi
G	Contoh Pemarkahan Soalan Qiraat Syafawi
H	Senarai Pakar Perujuk Instrumen
I	Senarai Pakar Perujuk *Inter-Rater Reliability*

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

BAB 1

PENGENALAN

1.1 Pendahuluan

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

Al-Quran ialah *Kalamullah al-mukjiz*, diturunkan kepada baginda Rasulullah SAW melalui perantaraan malaikat Jibril AS. Ditulis pada mushaf-mushaf yang kemudian disampaikan kepada kita secara mutawatir dengan perbezaan bacaan Qiraat yang dipindahkan secara *musyafahah,* dari sudut lafaz dan makna di dalam bahasa Arab, membacanya merupakan ibadah. Ilmu Qiraat diturunkan seiring dengan penurunan al-Quran oleh Allah SWT kepada Nabi Muhammad SAW dengan pelbagai bentuk bacaan. Bacaan tersebut seterusnya disandarkan kepada imam dan rawi yang me*naqal*kan riwayat bacaan itu. Menguasai Ilmu Qiraat merupakan kewajipan yang seharusnya dipelajari oleh setiap muslim agar al-Quran terus terpelihara sebagaimana ia diturunkan. Firman Allah SWT (Surah al-Hijr 15: 9):

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

Maksudnya : Sesungguhnya Kamilah yang menurunkan Al-Quran dan Kamilah yang memelihara dan menjaganya (Pimpinan Ar-Rahman.2005).

Rasulullah SAW seterusnya mengajarkan al-Quran kepada para sahabat sama seperti yang telah diajar oleh malaikat Jibril AS kepada Baginda Nabi SAW dengan tujuh huruf (*Sab'atul Ahruf)*. Para sahabat seterusnya mengajar pula kepada para *tabi'in* dengan tujuh huruf. Begitulah seterusnya, sentiasa ada umat yang bertanggunjawab memelihara bacaan al-Quran secara sempurna (*Sab'atul Ahruf)* Ibn al-Jazariyy (1994).

Perkataan *harf* merujuk kepada sesuatu Qiraat yang terdapat di dalam al-Quran kerana ianya adalah salah satu daripada *wajah-wajah* praktikal yang dibaca dengannya. Maka dikatakan *harf* Ibn Kathir atau *harf* Abu 'Amru (Sabri Muhammad dan Mohd Faizulamri.2010). Jadi secara *harfiah*, *Sab'atul Ahruf* bererti tujuh huruf atau tujuh *wajah*. Ibn al-Jazariyy berpendapat *Sab'atul Ahruf* merujuk kepada tujuh bentuk perubahan yang berlaku di dalam ayat al-Quran yang berkaitan dengan Ilmu Qiraat (Sya'ban Muhammad Ismail. 2010). Oleh kerana *Saba'tul Ahruf* itu merujuk kepada perubahan yang berlaku di dalam al-Quran dan al-Quran itu sendiri diajar oleh Rasulullah S.A.W, maka ini menunjukkan bahawa Ilmu Qiraat adalah diriwayatkan daripada Rasulullah S.A.W secara mutawatir menurut sebahagian besar pendapat ulama (Abu Sofi.2001).

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

Ilmu Qiraat merupakan salah satu daripada cabang ilmu yang berkaitan dengan al-Quran. Ia menghuraikan *manhaj* bacaan setiap Imam Qiraat dan perawinya serta dapat membezakan *khilaf* (perselisihan) bacaan antara imam-imam Qiraat dan perawi-perawinya (Sha'ban, 2004). Bentuk bacaan al-Qiraat adalah *tawqifiy* (diambil terus daripada Rasulullah SAW bukan *ijtihadiy* (fatwa) (Ibn Mujahid, 1988). Bacaan Qiraat yang pelbagai bukan bererti ia dibuat berdasarkan *ijtihadiy* (fatwa) para sahabat atau para ulama Qiraat tetapi bersumberkan riwayat yang sahih daripada bacaan Baginda Rasulullah SAW.

Demikianlah al-Quran yang sampai kepada kita diturunkan oleh Allah SWT kepada Nabi Muhammad SAW mengandungi kaedah-kaedah bacaan yang diwahyukan melalui malaikat Jibril AS. Kemudiannya diriwayatkan oleh Imam *Qurra'* dengan bacaan yang berbeza dan sanad yang sahih. Pertalian hubungan antara al-Quran, *Sab'atul Ahruf* dan Qiraat kelihatan begitu utuh hingga memperlihatkan peri pentingnya ilmu ini dalam memelihara bacaan Al-Quran agar terpelihara sepanjang zaman.

Justeru kajian terhadap "Amalan Pembelajaran Ilmu Qiraat dan Penguasaan Bacaan Qiraat Pelajar Institusi Tahfiz Al-Quran Negeri Perak" dengan tumpuan khusus kepada memelihara bacaan al-Quran, merupakan suatu pendedahan yang bermakna kepada masyarakat Islam hari ini. Khususnya bagi pelajar-pelajar di institusi tahfiz seluruh Negeri Perak dalam mewujudkan generasi al-Quran yang layak digelar sebagai (huffaz) pemelihara al-Quran. Kajian ini diharap, mampu menyedarkan umat Islam terhadap tanggungjawab dalam memelihara bacaan al-Quran yang sepatutnya menjadi objektif utama penubuhan maahad-maahad tahfiz di Malaysia.

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

1.2 Latar Belakang Kajian

Pembelajaran Ilmu Qiraat dan al-Quran merupakan bidang yang saling berkait rapat terutama dalam penguasaan bacaan al-Quran. Pembelajaran Ilmu Qiraat di Malaysia amnya dan di Negeri Perak khasnya, berjalan seiring dengan perkembangan dakwah Islam yang telah sampai ke Tanah Melayu semenjak era kedatangan Islam hinggalah ke zaman penjajah (Mohd Yusuf Ahmad, 2005). Ketika itu, Ilmu Qiraat hanya diajar oleh para ulama dan guru-guru agama melalui institusi pondok, madrasah dan rumah kediaman mereka sahaja (Mohd Salleh Lebar, 1992). Walau bagaimanapun pembelajaran Ilmu Qiraat pada ketika itu bukanlah keutamaan. Pembelajaran Ilmu Qiraat ketika itu lebih terhad kepada inisiatif peribadi para pelajar, guru atau institusi tertentu yang mahu memperkembangkan bidang ini (Muhammad Mustaqim Mohd Zarif, Syed Ahmad Tarmizi Syed Omar, Mohd Fauzi Mohd Amin, Khairul Anuar Mohamad & Mohd Alwi Yusoff (2004).

Amalan Pembelajaran Ilmu Qiraat sangat sinonim dengan Maahad Tahfiz al-Quran sejak ia mula diperkenalkan di Malaysia. Selepas Malaysia mencapai kemerdekaan pada 31 Ogos 1957, Maahad Tahfiz al-Quran Wal Qiraat BAHES (kini Darul Quran) merupakan institusi tahfiz kerajaan pertama yang menawarkan Pembelajaran Ilmu Qiraat secara formal di Malaysia. Penubuhan Maahad Tahfiz al-Quran Wal Qiraat yang pertama adalah hasil cetusan idea oleh Perdana Menteri Malaysia yang pertama, Tunku Abdul Rahman Putra Al-Haj di Masjid Negara Kuala Lumpur (Dr. Nordin.2015). Penubuhannya adalah bertujuan mempelajari ilmu berkaitan al-Quran terutama pembelajaran Ilmu Qiraat. Hasrat ini timbul selepas Musabaqah Tilawah Al-Quran Peringkat Kebangsaan yang pertama diadakan pada

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

tahun 1960, dimana buat pertama kalinya bacaan al-Quran beserta Qiraat dibaca oleh Sheikhul Azhar, almarhum Sheikh Syaltut. Kelas pengajian Menghafaz al-Quran yang ditubuhkan pada tahun 1966 di Masjid Negara terus berkembang hingga tertubuhnya Darul Quran JAKIM (Abdul Hafiz Abdullah, Hussin Salamon, Azmi Shah Suratman, Sulaiman Shakib Mohd Noor, Kamarul Azmi Jasmi & Abdul Basit Samat@Darawi (2005).

Pada peringkat permulaan pengurusan kelas pengajian ini diletakkan di bawah kelolaan Jawatankuasa Tadbir Masjid Negara dan Urusetia Majlis Kebangsaan Bagi Hal Ehwal Ugama Islam Malaysia. Kemudian Maahad Tahfiz al-Quran Wal Qiraat tersebut diletakkan di bawah cabang Institut Dakwah dan latihan Islam (INDAH) Bahagian Hal Ehwal Islam (BAHEIS), Jabatan Perdana Menteri sehingga tahun 1983. Pada tahun 1983 nama Maahad Tahfiz Al-Quran Wal Qiraat telah ditukar kepada Institut Pengajian Tahfiz Al-Quran Wal Qiraat (IPTQ). Pada tahun 1984, IPTQ telah dijadikan sebagai sebuah Cawangan di Bahagian Hal Ehwal Islam (BAHEIS), Jabatan Perdana Menteri dengan mempunyai organisasinya yang tersendiri. Pada tahun 1997, IPTQ telah dinaikkan taraf sebagai salah satu bahagian di Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM) dan diberi nama Darul Quran (Mohd Zaini. 2016).

Maahad Tahfiz al-Quran Wal Qiraat turut ditubuhkan di setiap negeri bermula pada tahun 1979 di Kelantan, diikuti pada 1980-an di negeri Terengganu, Perak, Kedah, Perlis dan Selangor. Seterusnya pada tahun 1990-an di negeri Sembilan, Melaka, Pahang dan Sabah. Maahad Tahfiz al-Quran wal-Qiraat negeri Johor dan Pulau Pinang yang terakhir ditubuhkan pada 1996 (Adnan Mohamed Yusoff, Norakyairee Mohd Raus & Khairul Anuar Mohamad, 2009).

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

Negeri Perak merupakan negeri terawal mempunyai sejarah pembelajaran al-Quran yang dikendalikan oleh Kerajaan Negeri. Seawal tahun 1917 Komuniti Quran negeri Perak telah ditubuhkan dengan dipengerusikan oleh Sultan Iskandar Shah Ibni al-Marhum Sultan Idris Shah (1918-1938) yang merupakan Raja Bendahara Perak pada ketika itu (Darul Quran JAKIM.2020). Pada tahun 1985, melalui Majlis Mesyuarat Kerajaan Negeri bil. 1099, Kerajaan negeri Perak telah meluluskan penubuhan Maahad Tahfiz al-Quran Wal Qiraat (MMK. 1985). Ini menjadikan negeri Perak, negeri pertama yang menubuhkan Maahad Tahfiz yang dibiayai oleh Kerajaan negeri. Pada tahun 2009, sekali lagi, melalui Majlis Mesyuarat Kerajaan bil. 1578, Kerajaan negeri Perak telah meluluskan cadangan mewujudkan Sekolah Menengah Tahfiz Darul Ridzuan (SMTDR) di setiap daerah. Kini sebanyak empat buah SMTDR telah beroperasi. Sebanyak 65 buah Maahad Tahfiz swasta ditubuhkan dan berdaftar dengan Jabatan Agama Islam Perak (JAIPk.edu.my). Semua Maahad tahfiz yang ditubuhkan adalah untuk memelihara *Kalam* al-Quran.

1.3 Pernyataan Masalah

Penubuhan institusi tahfiz al-Quran bertujuan untuk memelihara al-Quran serta melahirkan golongan hafiz yang mahir dalam bidang al-Quran disamping penambahan ilmu-ilmu lain (INTIM.1999). Namun apa yang berlaku, kebanyakkan penawaran pembelajaran al-Quran di institusi tahfiz kini tidak menawarkan pembelajaran Ilmu Qiraat. Pembelajaran tahfiz al-Quran tanpa pembelajaran Ilmu Qiraat *Mutawatirah* merupakan satu kepincangan dalam memelihara bacaan al-Quran. Berdasarkan laporan kajian Tahfiz negeri Perak (MAIPK 2018), perkembangan menunjukkan bahawa

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

sekolah aliran menghafaz al-Quran atau institusi tahfiz mula mendapat perhatian istimewa daripada masyarakat. Setiap daripadanya menawarkan sistem dan pendekatan yang pelbagai dan tersendiri. Perkembangan dan kepelbagaian ini tentunya mempunyai kelebihan dan kelemahan serta memberi impak yang besar kepada generasi masa hadapan dan sistem pendidikan negara secara keseluruhan. Namun apa yang membimbangkan, kebanyakkan penawaran pengajian al-Quran di institusi tahfiz ini, tidak menawarkan pembelajaran Ilmu Qiraat.

Manakala institusi tahfiz yang menawarkan Ilmu Qiraat pula, terdapat banyak kepincangan terutama dalam menyediakan sukatan pembelajaran Ilmu Qiraat. Berdasarkan laporan Penaziran Akademik Darul Quran yang memantau pelaksanaan kurikulum Qiraat di institusi pengajian tahfiz negeri mendapati bahawa terdapat kelemahan dalam pengawalan pelaksanaan kurikulum Qiraat seperti menggunakan modul lama yang tidak dikemas kini, persediaan dan proses pengajaran Qiraat (Kertas PERMATA 1/2014); (Kertas PERMATA 2/2014); (Kertas PERMATA 1/2015). Pelaksanaan pembelajaran Ilmu Qiraat juga didapati masih belum mencapai standard yang ditetapkan antaranya tenaga pengajar yang tidak mencukupi, tidak menyedia dan mengemas kini fail pengajaran dan pembelajaran, tidak mengambil tindakan terhadap pelajar yang tidak cukup kehadiran kuliah dan tidak melaporkan pelajar yang tidak cukup sukatan. Kajian Zainora Daud (2015) menunjukkan bahawa tahap penguasaan pelajar terhadap Ilmu Qiraat berada pada tahap sederhana rendah. Beberapa faktor dikaitkan menjadi penyebab antaranya kelemahan tenaga pengajar, permasalahan yang berpunca daripada pelajar, masa pembelajaran dan sebagainya. Begitu juga kajian Abd Rahman et al (2012) mendapati tahap penguasaan Qiraat dalam kalangan pelajar masih di peringkat sederhana iaitu sebanyak 62.2%. Manakala kemampuan pelajar untuk

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

mengaplikasikan dan mengamalkan bacaan Qiraat berada pada tahap yang lemah iaitu sebanyak 51.1%.

Kajian lepas juga membuktikan terdapat kelemahan dalam pelaksanaan pembelajaran Ilmu Qiraat (Yusof Abdul Kadir, 2007; Sedek Ariffin, 2008; Aishah Juri, 2009; Sabri Mohamad et al., 2010; Mohd Hilmi Rozali, 2010. Resolusi daripada Seminar Kebangsaan Pendidikan Dan Penyelidikan Qiraat, 2010; Abd Rahman et al., 2012 dan Abdul Jalal Abdul Manaf, 2013). Kenyataan ini menjelaskan bahawa terdapat kekurangan dan permasalahan dalam pelaksanaan amalan pembelajaran Ilmu Qiraat yang sedang berjalan di institusi pengajian tahfiz al-Quran sekarang (Zainora Daud, 2015). Justeru itu, kajian secara terperinci dan menyeluruh perlu dilakukan bagi memastikan pembelajaran Ilmu Qiraat dapat dilaksanakan sebagai benteng memelihara kesucian dan kesempurnaan bacaan al-Quran.

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

Selain memelihara bacaan al-Quran, Ilmu Qiraat juga berperanan sebagai penyatuan ummah. Kejahilan Ilmu Qiraat, mewujudkan golongan huffaz yang sangsi, menolak atau tidak menerima sebahagian besar bacaan al-Quran dalam riwayat yang lain. Berdasarkan hadith Hisyam, Saidina Umar al-Khatab sangsi terhadap bacaan Hisyam (Al-Bukhari, Sahih, al-Asqalani.1989). "Lepaskan dia wahai Umar. Bacakanlah, wahai Hisham, lalu dia pun membacanya sepertimana bacaan yang telah aku dengar sebentar tadi. Sabda Nabi SAW, begitulah ia diturunkan. Kemudian Nabi SAW pun bersabda, "Bacakanlah wahai Umar." Maka aku membacanya sepertimana yang telah Nabi SAW ajarkan kepadaku. Lalu Nabi SAW bersabda, "Begitulah ia diturunkan, sesungguhnya al-Quran diturunkan atas tujuh *huruf* maka bacalah mengikut apa yang mudah darinya".

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

Perselisihan bacaan al-Quran berlaku sehingga zaman *tabi'in* dan ia berakhir setelah tersebarnya Ilmu Qiraat pada zaman Ibn al-Jazariyy yang berjaya mengumpulkan sepuluh Qiraat yang berstatus mutawatir (Muhammad al-Habsh.1999). Pembelajaran Ilmu Qiraat mampu melahirkan *(Huffaz)* yang memelihara bacaan al-Quran dan penyatuan umat Islam ketika timbul keraguan terhadap bacaan *kalamullah* ini seperti peristiwa hampir tercetusnya perselisihan umat Islam dalam peperangan pembukaan Armania dan Azarbijan (Abdul Fatah. 1965).

Peristiwa bersejarah ini berakhir dengan tindakan pantas seorang sahabat Nabi SAW Huzaifah al-Yamani RA, mencadangkan kepada Khalifah Uthman bin Affan RA, agar melakukan sesuatu bagi mengelakkan perpecahan. Khalifah Uthman bin Affan RA telah memerintahkan penulisan al-Quran. Beliau telah menghantar ke setiap bandar utama sebuah al-Quran berdasarkan bacaan Qiraatnya beserta seorang guru al-Quran sebagai sukatan yang wajib dipetuhi. Semua al-Quran yang ada, termasuk *suhuf* Abu Bakar RA, dimusnahkan dengan cara dibakar. Umat Islam dapat memelihara kesucian bacaan al-Quran dengan menguasai Ilmu Qiraat.

Berdasarkan permasalahan yang dikemukakan di atas mendorong penyelidik untuk menilai secara mendalam pelaksanaan amalan pembelajaran Ilmu Qiraat yang telah dilaksanakan di Negeri Perak. Namun kajian ini hanya terhad di institusi Tahfiz al-Quran sahaja. Sehubungan itu, penyelidik ingin mengetahui sejauh manakah kesesuaian pelaksanaan pembelajaran Ilmu Qiraat yang dilaksanakan bagi institusi tahfiz yang menawarkan subjek Qiraat di institusi Tahfiz al-Quran Negeri Perak.

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

Penulis memilih Negeri Perak kerana dengan mengkhususkan sesutau tempat, maka memudahkan pengumpulan dan pengurusan data dicapai. Mengkhususkan Negeri Perak tidaklan mengurangkan populisi kajian kerana Negeri Perak mempunyai populasi kajian yang mencukupi. Walaupun wujudnya institusi tahfiz di seluruh Malaysia, namun bagi amalan pembelajaran Ilmu Qiraat semua institusi menggunakan sukatan pembelajaran yang sama iaitu Qiraat *Sab'ah* dan Qiraat *'Asharah Sugra* samada menggunakan silibus Darul Quran JAKIM atau *Maharat* al-Quran KPM.

1.4 Objektif Kajian

Setiap kajian sudah tentu mempunyai objektif, hasil serta tujuan apa yang dikaji. Maka, berdasarkan pernyataan masalah, soalan kajian telah diwujudkan untuk dibincangkan bagi mendapatkan jawapan terhadap permasalahan yang dinyatakan di atas. Justeru, kajian yang dilaksanakan ini menetapkan sasaran untuk mencapai objektif berdasarkan komponen penilaian yang dikemukakan. Objektif ini akan menjawab beberapa persoalan yang timbul daripada pelaksanaan amalan pembelajaran Ilmu Qiraat yang telah dilaksanakan di institusi pengajian tahfiz al-Quran di Negeri Perak. Kajian ini akan memberikan gambaran sebenar berkaitan tahap pelaksanaan dengan mengenal pasti kekuatan dan kelemahan atau permasalahan yang berlaku di dalam pelaksanaan amalan pembelajaran Ilmu Qiraat tersebut. Dalam memastikan kajian ini berjalan lancar dan berada pada landasannya, beberapa objektif telah disasarkan oleh pengkaji. Objektif-objektif berikut adalah:

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

1.4.2 Menilai pelaksanaan amalan pembelajaran Ilmu Qiraat yang dilaksanakan di Institusi Tahfiz Al-Quran Negeri Perak.

1.4.3 Menilai pelaksanaan amalan *talaqqi* dan *musyafahaah* berlaku di Institusi Tahfiz Al-Quran Negeri Perak.

1.4.4 Meninjau sukatan pembelajaran Ilmu Qiraat yang ditawarkan di Institusi Tahfiz Al-Quran Negeri Perak.

1.4.5 Menilai tahap penguasaan bacaan al-Quran pelajar berdasarkan Ilmu Qiraat.

1.4.6 Mengkaji hubungan yang signifikan di antara amalan pembelajaran Ilmu Qiraat dengan penguasaan bacaan Qiraat pelajar.

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

1.5 Persoalan Kajian

Kajian ini dilakukan berdasarkan beberapa rasional soalan berikut:

1.5.1 Apakah amalan pembelajaran Ilmu Qiraat dilaksanakan di Institusi Tahfiz Al-Quran negeri Perak?

1.5.2 Apakah amalan *Talaqqi* dan *Musyafahaah* dilaksanakan di Institusi Tahfiz Al-Quran negeri Perak?

1.5.3 Apakah sukatan pembelajaran Ilmu Qiraat yang dilaksanakan di Institusi Tahfiz Al-Quran negeri Perak?

1.5.4 Apakah tahap penguasaan bacaan al-Quran pelajar berdasarkan Ilmu Qiraat di Institusi Tahfiz Al-Quran negeri Perak?

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

1.5.5 Adakah terdapat hubungan yang signifikan di antara amalan pembelajaran Ilmu Qiraat dengan penguasaan bacaan Qiraat pelajar Institusi Tahfiz Al-Quran negeri Perak?

1.6 Kerangka Konseptual Kajian

Kajian yang dijalankan ini adalah kajian menilai amalan pembelajaran Ilmu Qiraat dan penguasaan bacaan al-Quran pelajar institusi tahfiz al-Quran negeri Perak. Asas pembelajaran ini dinyatakan oleh Allah SWT melalui surah al-Qiyamah (75:16-19). Pembelajaran Ilmu Qiraat ini berlaku sepanjang penurunan al-Quran seperti yang dinyatakan dalam surah al-Naml (27:6) secara *Talaqqi* dan *Musyafahah*. Pelaksanaan amalan pembelajaran Ilmu Qiraat yang menjadi fokus kajian ini merujuk kepada teori Pembelajaran Ilmu Qiraat Ibn al-Jazariyy (1994).

Ibn al-Jazariyy (1994) menjelaskan bahawa amalan pembelajaran Ilmu Qiraat terdiri daripada tiga perkara utama iaitu *Rasm Uthmaniy*, bahasa Arab dan kesahihan sanad (Ilmu Qiraat). Untuk mempelajari Ilmu Qiraat mesti melalui rukun yang tiga. Pertama menepati salah satu daripada bentuk *Rasm 'Uthmaniy*, kedua menepati salah satu daripada kaedah bahasa Arab dan ketiga kesahihan *sanad.* Kesahihan *sanad* menjadi tunjang kepada proses pembelajaran Ilmu Qiraat (Sha'ban, 2004). Rajah 1.1 menunjukkan kerangka teori yang diadaptasi dan diubah suai daripada teori pembelajaran Ilmu Qiraat Ibn al-Jazariyy (1994).

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

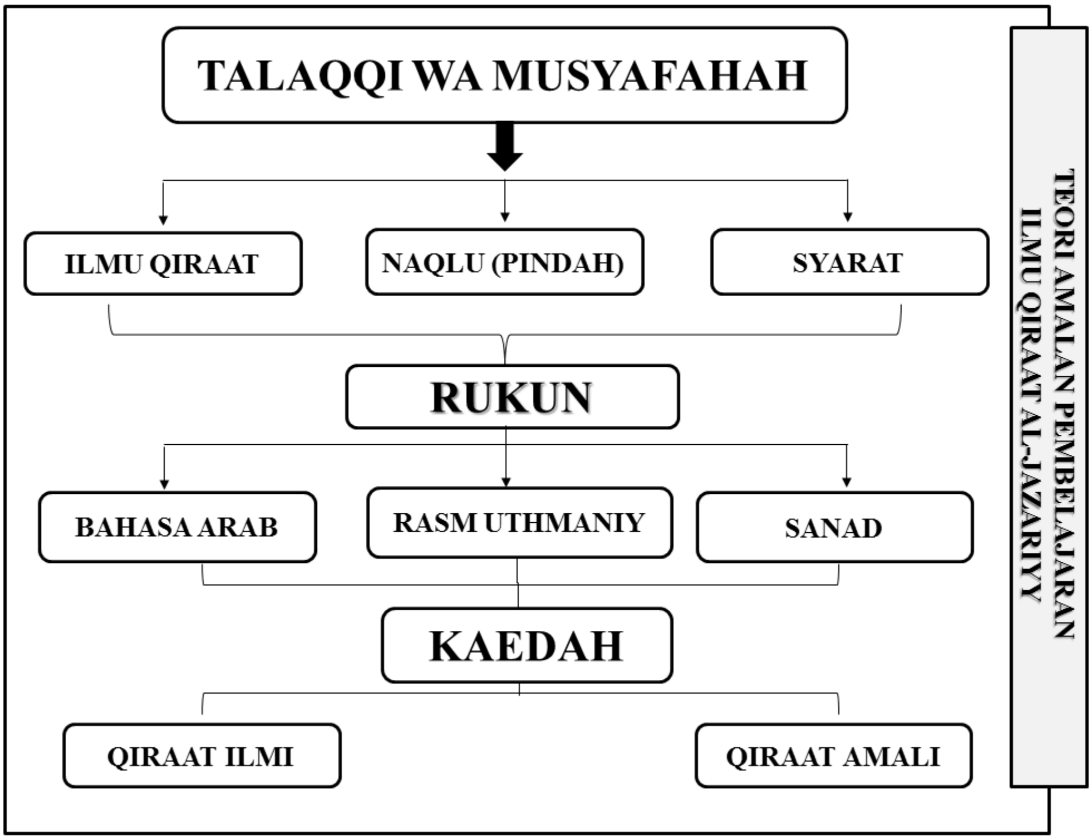

Rajah 1.1. Kerangka teori yang diadaptasi dan diubah suai daripada teori Pembelajaran Ilmu Qiraat Ibn al-Jazariyy (1994)

Ibn al-Jazariyy (1994) turut menjelaskan bahawa syarat utama dalam amalan pembelajaran Ilmu Qiraat adalah membaca al-Quran dan Qiraat secara *Talaqqi* dan *Musyafahah.* Amalan pembelajaran al-Quran dan Ilmu Qiraat perlu berlakunya *Naqlu* bacaan guru kepada pelajar. Bacaan yang diambil daripada guru yang mempunyai rangkain sanad yang bersambung bacaan hingga kepada Rasulullah SAW. Melalui rajah di atas, dapat difaham bahawa seorang pelajar Ilmu Qiraat mestilah berguru dengan seorang yang mahir al-Quran dan Qiraat. Mengambil bacaan daripada seorang yang tiada latarbelakang pendidikan atau tiada sanad, adalah tidak menepati pembelajaran yang bersambung sanad seperti yang dinyatakan Ibn al-Jazariyy dalam *Toyyibat al-Nashr fi al-Qiraat al-'Ashr*:

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

فكن على نهج سبيل السلف   في مجمع عليه أومختلف

Semua dasar penting dalam teori Pembelajaran al-Quran dan Qiraat mesti melalui *talaqqi dan musyafahah*. Imam *Syatibiy* menyebut mengenai para Imam *Qura'* mengambil dan memindahkan bacaan dengan baik kepada kita.

جَزَى اللهُ بِالْخَيْرَاتِ عَنَّا أَئِمَّةً   لَنَا نَقَلُوا القَرآنَ عَذْباً وسَلْسلاَ

Semoga Allah membalasi dengan kebaikan kepada para Imam *Qurra.* Mereka mengambil dan memindahkan (*talaqqi*) bacaan al-Quran untuk kita tanpa terputus sanad seperti air segar dan tawar (sangat sempurna seperti air yang sangat bersih dan suci)

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

Setiap pelajar perlu mendapatkan ayat al-Quran yang dihafaz secara *talaqqi* dan *musyafahah* berdasarkan Ilmu Qiraat yang mutawatir. Proses ini bagi memastikan mereka menghafaz sesuatu yang betul dari segi sebutan (*lafaz*) setiap kalimah al-Quran yang dihafaz. Perkara yang menjadi kombinasi kerangka teori ini, iaitu Guru bersanad, talaqqi dan musyafahah serta Ilmu Qiraat *mutawatirah* merupakan asas utama bagi memelihara bacaan Al-Quran.

Proses mengambil bacaan al-Quran mesti berdasarkan *Sama' a'la Syeikh* atau *Qira'ah a'la Syeikh*. Proses ini hanya berlaku dengan cara *talqqi* dan *musyafahah*. Kerangka teori ini berdasarkan ketetapan khalifah Islam ketiga iaitu Saidina Uthman bin Affan. Ini bagi memastikan yang dihafaz dapat dipelihara itu adalah al-Quran yang

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

sebenar seperti yang diturunkan kepada Rasulullah SAW. Teori ini dapat dijadikan asas bagi membina sukatan "Amalan Pembelajaran Ilmu Qiraat" di institusi tahfiz dalam memelihara al-Quran agar tiada percampuran dengan bacaan yang tidak sah.

Daripada kerangka teori kajian ini penyelidik membina kerangka konseptual kajian yang bertepatan dengan objektif kajian. Secara umumnya objektif kajian adalah mengenal pasti kekuatan dan kelemahan yang berlaku dalam proses pelaksanaan amalan pembelajaran Ilmu Qiraat dan *Talaqqi Musyafahah*. Kajian ini menumpukan kepada kerangka teori kajian yang menggabungkan teori Pembelajaran Ilmu Qiraat Ibn al-Jazariyy dan Model Pembelajaran *Talaqqi* dan *Musyafahah* Ilmu Qiraat Ibn al-Jazariyy (1994). Rajah 1.2 menunjukkan model *Talaqqi* dan *Musyafahah* yang diadaptasi dan diubah suai daripada Model Pembelajaran *Talaqqi Musyafahah* al-Quran dan Ilmu Qiraat Ibn al-Jazariy (1994)

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

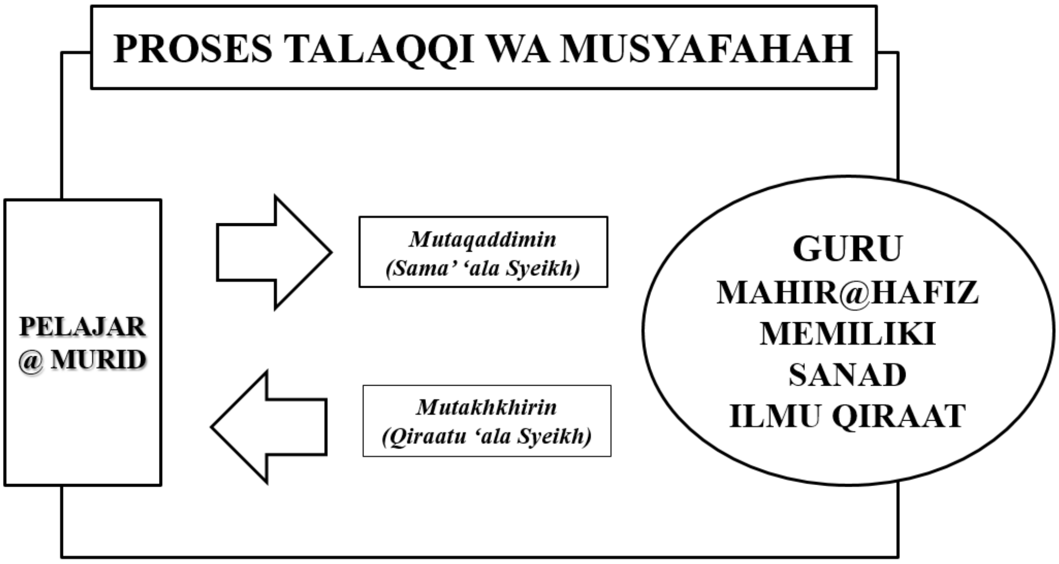

Rajah 1.2. Model *Talaqqi* dan *Musyafahah* Ibn al-Jazariy (1994)

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

Ibn al-Jazariy (1994) turut menjelaskan bahawa syarat utama dalam Pembelajaran al-Quran dan Ilmu Qiraat adalah membaca al-Quran mengikut sanad bacaan secara *Talaqqi* dan *Musyafahah*. Pelajar didedahkan dengan kaedah *'ilmiy*)teori) atau *'amaliy* (praktikal). Kaedah *'ilmiy* merangkumi *usul al-Qiraat* dan *farsh al-Huruf*. Manakala *'amaliy* pula merangkumi bacaan al-Qiraat secara *ifrad* dan *jama'*. Semua proses itu mesti melalui *Talaqqi* dan *Musyafahah* samada *mutaqaddimin (Sama' 'ala Syeikh)* atau *mutakhkhirin (Qiraatu 'ala Syeikh)*. Proses yang merangkumi rukun, syarat dan kaedah yang sempurna menghasilkan hasil pembelajaran selaras dengan matlamat dan objektif yang telah dinyatakan iaitu memelihara al-Quran.

Aspek yang lebih penting adalah pembelajaran Ilmu Qiraat mampu memelihara bacaan al-Quran yang pelbagai. Melalui amalan pembelajaran Ilmu Qiraat di atas mampu menjadikan hafiz dan hafizah yang lebih berkualiti, menguasai bacaan Qiraat dan memelihara keseluruhan bacaan al-Quran.

Pemilihan Model Pembelajaran *Talaqqi* dan *Musyafahah* Ilmu Qiraat Ibn al-Jazariyy(1994) memberikan penekanan kepada penambahbaikan pemebelajaran Ilmu Qiraat dan *Talaqqi Musyafahah* di institusi tahfiz Negeri Perak. Penggunaan Model Pembelajaran Ilmu Qiraat Ibn al-Jazariyy dalam menilai pelaksanaan pembelajaran Ilmu Qiraat membolehkan suatu usaha dan tindakan yang sistematik dalam mengumpul maklumat serta data kajian untuk tujuan menilai kualiti program secara menyeluruh dan berperanan sebagai proses yang akan bertindak dalam penambahbaikan pembelajaran Ilmu Qiraat.

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

Model Pembelajaran Ilmu Qiraat Ibn al-Jazariyy ini juga dipilih kerana bersifat komprehensif dan sesuai untuk memperoleh data-data yang diperlukan dalam membuat penilaian dalam pelaksanaan pembelajaran Ilmu Qiraat. Ia mengambil kira banyak aspek yang boleh menyumbang kepada kejayaan atau kegagalan pelaksanaan pembelajaran Ilmu Qiraat.

Ibn al-Jazariy (1994) menjelaskan bahawa Pembelajaran Ilmu Qiraat terdiri daripada tiga rukun utama iaitu *Rasm Uthmaniy*, bahasa Arab dan kesahihan sanad (Ilmu Qiraat). Untuk mempelajari al-Quran dan Ilmu Qiraat mesti melalui rukun yang tiga, iaitu pertama menepati salah satu daripada bentuk *Rasm Uthmaniy*, kedua menepati salah satu daripada kaedah bahasa Arab dan ketiga kesahihan sanad. Kesahihan sanad menjadi tunjang kepada proses amalan pembelajaran Ilmu Qiraat (Sha'ban, 2004). Rajah 1.3 menunjukkan kerangka konseptual kajian Ilmu Qiraat dalam Model Pembelajaran Ilmu Qiraat Ibn al-Jazariyy.

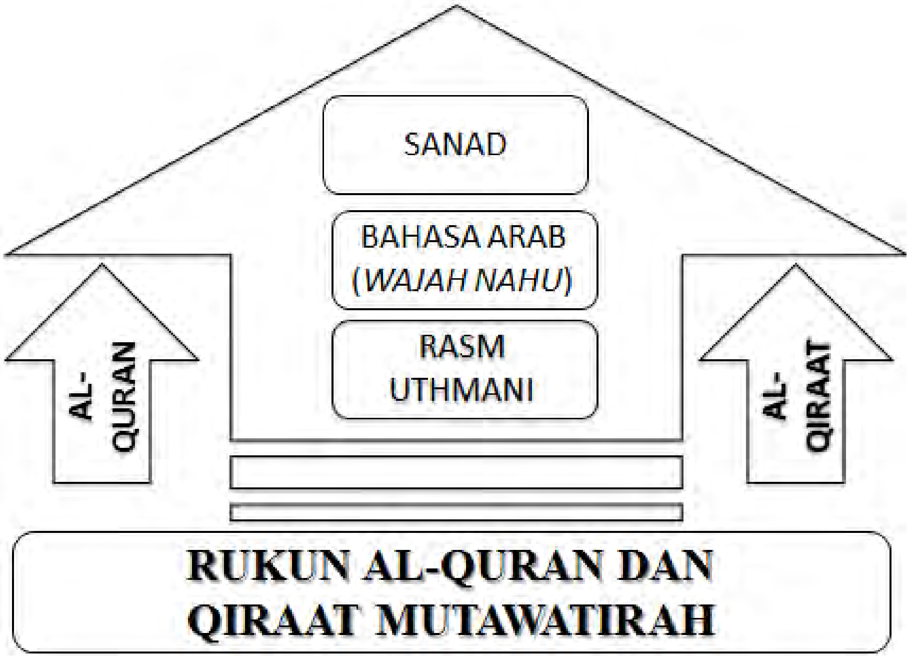

Rajah 1.3. Kerangka konseptual kajian Pembelajaran Ilmu Qiraat Ibn al-Jazariy (1994)

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

Berdasarkan rajah 1.3 di atas, bagi melahirkan pelajar yang menguasai dan memelihara bacaan al-Quran, pelajar tahfiz al-Quran perlu mematuhi manhaj (Rukun) pembacaan dan penulisan mengikut ketetapan Khalifah Uthman bin Affan RA. Kedua perlulah menepati kaedah bahasa Arab (Ilmu *Nahu*). Semua bacaan Qiraat *mutawatirah* menepati kaedah *Nahu* bahasa Arab. Pembelajaran al-Quran dengan Ilmu Qiraat dapat melahirkan pelajar yang menguasai sebutan huruf dan bahasa Arab *fusha*. Mereka juga perlu menguasai Ilmu Qiraat tujuh Imam As-Syatibiyy dan Ilmu Qiraat sepuluh Imam Ibnu Al-Jazariyy. Bacaan Qiraat As-Syatibiyy dan Ibnu Al-Jazariyy telah disepakati oleh seluruh ulama. Adapun bacaan selain mereka, dikuatiri pelajar tersasar dari bacaan yang *mutawatirah*.

Rukun ketiga menurut Ibnu Al-Jazariy adalah sanad. Sanad menjadi penentu bacaan al-Quran yang betul (bacaan yang diterima) atau salah (bacaan *Shadhdhah* atau yang ditolak) iaitu menepati dengan bacaan yang mutawatir. Pelajar perlu mengetahui sanad bacaan kerana al-Quran adalah dasar utama agama. Amanah ini perlu diambil daripada yang berkelayakkan. Menghafaz al-Quran dan Qiraat daripada guru yang tiada bersanad, dibimbangi meriwayatkan bacaan yang salah. Sudah pasti tidak dapat melahirkan pelajar yang menguasai dan memelihara bacaan Qiraat al-Quran.

Menurut Imam Ibn al-Jazariy (1994) (Muhammad Salim Muhaisin.1997), *Talaqqi* dan *Musyafahah* al-Quran dan Qiraat, perlu dilakukan dihadapan guru atau mendengar bacaan guru secara terus. Guru yang diambil bacaannya mestilah seorang yang mahir al-Quran serta mempunyai sanad yang bersambung hingga kepada Rasulullah SAW. Mereka yang telah melalui proses *Talaqqi* dan *Musyafahah* layak

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

dianggap *Qari* atau guru al-Quran. Seseorang yang belajar melalui proses ini juga layak menyampaikan bacaan tersebut kepada orang lain.

1.7 Kepentingan Kajian

Daripada aspek kepentingan kajian ini yang dapat dimanfaatkan antaranya ialah:

1. Secara ilmiah

   a) Sebagai panduan kepada masyarakat Islam, memahami serta menghayati Ilmu Qiraat dan penguasaan bagi memelihara bacaan al-Quran.

   b) Dapat memberi sumbangsih pemikiran baik berupa perbendaharaan konsep, metode, dalam studi khazanah Islam dan masyarakat terhadap keluasan ilmu bacaan al-Quran yang pelbagai dan membantu penghafalan serta sebutan yang tepat.

   c) Sebagai suatu natijah kepada para ilmuwan Islam agar mempunyai pengetahuan yang sewajarnya dan memainkan peranan mereka dalam mendedahkan Ilmu Qiraat ini kepada masyarakat dan ilmuwan Islam yang lain. Melalui cara ini, mereka akan memperolehi gambaran sebenar mengenai disiplin ilmu Qiraat secara menyeluruh.

2. Secara amaliah

   a. Dapat memberi pemahaman kepada masyarakat Islam, khususnya para pelajar institusi tahfiz di Negeri Perak, tentang keluasan dan kemudahan bacaan al-Quran yang pelbagai boleh dibaca di dalam dan di luar solat.

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

b. Kajian ini juga akan mengenal pasti kekuatan dan kelemahan yang berlaku dalam pelaksanaan pembelajaran Ilmu Qiraat. Mengenal pasti kekuatan yang telah dilaksanakan penting agar kita mengetahui kekuatan sebenar yang ada pada kita. Seterusnya memaksimumkan kekuatan ini untuk memastikan pelaksanaan pembelajaran dapat dilaksanakan dengan lebih baik. Manakala kelemahan pula yang dikenal pasti memerlukan pemulihan dan penyelesaian yang segera agar kesempurnaan pelaksanaan pembelajaran dapat dimaksimumkan.

c. Dapat digunakan sebagai bahan referensi dalam menyingkapi hal-hal berkaitan perbezaan bacaan-bacaan yang *mutawatirah*.

d. Daripada aspek polisi pula, kajian ini dapat membantu pihak berwajib di Negeri Perak khususnya dan Malaysia umumnya merangka pelan tindakan komprehensif dalam usaha memelihara bacaan al-Quran serta memperluaskan skop penyebaran Ilmu Qiraat agar ia dilihat seiringan dengan ilmu-ilmu Islam yang lain.

e. Kajian ini juga boleh dijadikan panduan kepada badan penilai akademik seperti Jabatan Perkhidmatan Awam (JPA) dan Agensi Kelayakan Malaysia (MQA) dalam pelaksanaan kurikulum Qiraat di Malaysia. Badan penilai ini boleh memberi pandangan dan cadangan mengenai kekuatan dan kelemahan yang berlaku dalam pelaksanaan amalan ilmu Qiraat di Institusi Tahfiz.

Berdasarkan perkara di atas, sudah pasti kajian ini dilihat secara tidak langsung memberi input bermanfaat kepada pelajar, masyarakat, ilmuwan tentang kepentingan kombinasi Ilmu Qiraat dalam usaha membentuk masyarakat yang celik al-Quran.

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

Dengan adanya kajian sebegini, sekurang-kurangnya dapat menampung keperluan ilmiah di dalam disiplin ilmu al-Quran yang sememangnya bersifat universal. Justeru, amat wajarlah bagi pengkaji untuk menggembeling tenaga dan masa bagi mengkaji permasalahan berbangkit secara kritis agar ia dapat memartabatkan lagi kemurnian dan kesucian al-Quran daripada sebarang kesalahfahaman dan menjadi suatu sumbangan sangat bernilai kepada masyarakat dan kerajaan pada masa hadapan. Kajian ini juga dapat menjadi bahan panduan kepada orang awam secara umum dan dalam kalangan intelektual Islam khususnya.

1.8 Batasan Kajian

Kajian ini secara umum adalah berkaitan Ilmu Qiraat dan penguasaan bacaan Qiraat pelajar bagi memelihara bacaan al-Quran. Tumpuan khusus kajian menumpukan perbincangan mengenai *Wujuh Qiraat Mutawatirah* yang merupakan sebahagian al-Quran bagi menepati dengan permasalahan kajian yang ingin dilaksanakan. Kajian mengenai susur galur Ilmu Qiraat, perkaitan dengan al-Quran dan kewajipan memeliharanya serta sejauh mana amalan, sukatan pelajaran dan pendedahannya dalam kalangan pelajar tahfiz di Institusi Tahfiz al-Quran negeri Perak. Kajian ini terbatas kepada :

I. Semua institusi tahfiz al-Quran dalam negeri Perak yang menawarkan subjek Ilmu Qiraat, walaupun sebagai subjek tambahan atau elektif.

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

II. Semua institusi tahfiz al-Quran dalam negeri Perak yang menawarkan pembelajaran Ilmu Qiraat bermula peringkat rendah sehingga diploma Tahfiz Wal Qiraat.

III. Semua Institusi Tahfiz al-Quran dalam negeri Perak yang berdaftar dengan JAIPK, KPM atau Darul Quran JAKIM. Penulis tidak memasukkan maahad-maahad *Dirasah Islamiyyah* kerana tumpuan institusi tersebut adalah pengajian Islam, bukan Ilmu Qiraat.

IV. Sukatan pembelajaran Ilmu Qiraat. Penulis tidak memasukkan subjek hafazan kerana bukan tujuan kajian.

V. Aspek kajian hanya memberi fokus kepada penguasaan bacaan al-Quran dan Qiraat. Iaitu, aspek penguasaan dan pemeliharaan bacaan yang *mutawatirah*.

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

1.9 Definisi Istilah Kajian

Beberapa konsep dan istilah diperjelaskan bagi memudahkan pelaksanaan dan pemahaman penyelidik dalam kajian ini. Berdasarkan tajuk kajian yang ingin dijalankan oleh pengkaji iaitu amalan pembelajaran Ilmu Qiraat dan penguasaan bacaan Qiraat pelajar. Penulis akan membuat beberapa definisi dan rasional skop kajian bagi merealisasikan objektif kajian agar dapat dicapai. Beberapa konsep dan istilah diperjelaskan bagi memudahkan pelaksanaan dan pemahaman penyelidik dalam kajian ini. Konsep penting yang digunakan dan dijadikan fokus utama kajian dihuraikan definisi operasional yang bersesuaian dengan tujuan kajian. Pandangan dan pendapat tokoh-tokoh tertentu dijadikan asas panduan serta pengetahuan.

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

1.9.1 Amalan

Amalan bermaksud perlaksanaan sesuatu perkara. Amalan atau tabiat yang sudah menjadi kebiasaan. Dalam kajian ini merujuk kepada sukatan pelajaran, jadual pengajian dan falsafah pendidikan Ilmu Qiraat serta amalan yang dilaksanakan di seluruh institusi tahfiz di negeri Perak. Menurut Ornstein & Hunkins (2009) bahawa amalan pelaksanaan sesuatu kurikulum merupakan satu proses yang boleh membawa sesuatu perubahan baru. Ia melibatkan proses penstrukturan semula dan menggantikan yang lama dengan yang baharu.

Proses ini memerlukan penyesuaian dari segi kebiasaan personal, persekitaran pembelajaran, kurikulum yang dimasukkan dan prosedur yang digunakan. Pelaksanaan amalan pembelajaran Ilmu Qiraat dalam kajian ini merujuk kepada pelaksaaan sukatan yang digubal dan diguna pakai untuk subjek Qiraat di institusi tahfiz al-Quran negeri Perak. Ahmad Mohd Salleh (2008) menyatakan bahawa amalan merupakan suatu proses atau suatu sistem yang merangkumi aktiviti-aktiviti mengumpul maklumat tentang strategi dan aktiviti pengajaran dan pembelajaran untuk membuat analisis dan keputusan dengan tujuan mengambil tindakan yang sewajarnya, seperti merancang aktiviti pengajaran dan pembelajaran yang selanjutnya dengan lebih berkesan.

1.9.2 Pembelajaran

Pembelajaran menurut Kamus Dewan (2010), proses (kegiatan) belajar. Pembelajaran ialah perihal pemerolehan, atau pengubahsuaian dan pengukuhan

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

bagi pengetahuan, tingkah laku, kemahiran, nilai, atau keutamaan yang baharu atau sedia ada masing-masing dan boleh melibatkan sintesis jenis maklumat berlainan. Proses menimba ilmu pengetahuan. Dalam kajian ini merujuk kepada kurikulum pengajian al-Quran dan Ilmu Qiraat. Menurut al-Qadiy (1989) bahawa Pembelajaran Ilmu Qiraat adalah perselisihan *wajah-wajah* Qiraat dan bacaan al-Quran. Ia menghuraikan manhaj (kurikulum) bacaan setiap imam Qiraat dan perawinya serta dapat membezakan *khilaf* (perselisihan) bacaan antara imam-imam Qiraat dan perawi-perawinya.

1.9.3 Ilmu Qiraat

Bermaksud perkaitan perbezaan pada *Usul* dan *khilaf Farsh al-Huruf* yang terdapat dalam Qiraat Mutawatir sama ada Qiraat tujuh atau sepuluh. Menurut Ibn al-Jazariyy (1994) al-Qiraat adalah suatu cabang ilmu tatacara dan melengkapkan kalimah-kalimah al-Quran dan perbezaan-perbezaan yang disandarkan kepada pembawanya. Menurut al-Banna (1987) bahawa al-Qiraat adalah suatu ilmu yang diketahui daripadanya permuafakatan pembawa-pembawa kitab Allah SWT (*wajah-wajah* bacaan Qiraat) dan perselisihan mereka dalam perkara-perkara seperti *hazf*, *ithbat*, *al-fasl*, *al-wasl* dan lain-lain bacaan dari segi pendengaran.

Muhaysin (1982) dan al-Qadiy (1989) menyatakan bahawa al-Qiraat membawa maksud satu ilmu yang membincangkan tentang kalimah-kalimah al-Quran dan cara menyebut kalimah-kalimah tersebut seperti *madd*, *qasr*, *imalah*, *tashil* dan sebagainya yang dimasyhurkan oleh pembawanya.

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

Ilmu Qiraat dalam kajian ini bermaksud Ilmu Qiraat yang berada di dalam manhaj (sukatan pembelajaran) yang ditawarkan di institusi tahfiz al-Quran negeri Perak.

1.9.4 Institusi Tahfiz Al-Quran

Pusat pendidikan yang menawarkan program menghafaz al-Quran samada sepenuh masa atau separuh masa. Menjadikan Ilmu Qiraat sebagai subjek teras atau pilihan. Biasanya menggunakan perkataan maahad atau pusat pengajian. Terdapat 4 buah Tahfiz SMTDR, sebuah TMUA dan Maahad-Maahad Tahfiz swasta yang berdaftar di bawah JAIPK. Setakad (Sept. 2020) sebanyak 65 buah Maahad Tahfiz swasta yang berdaftar dengan Jabatan Agama Islam Perak. Termasuk juga dua buah pusat pegajian tahfiz dan Qiraat diperingkat diploma Lokasi Tambahan Darul Quran (LTDQ).

1.10 Penutup

Bab ini telah menjelaskan tentang pendahuluan, latar belakang amalan pembelajaran Ilmu Qiraat dan perkembangan serta perubahan yang berlaku dalam pelaksanaan pembelajaran Ilmu Qiraat di negeri Perak, pernyataan masalah yang menghuraikan permasalahan serta isu yang berlaku dalam amalan pembelajaran Ilmu Qiraat, objektif dan persoalan kajian. Bab ini diteruskan dengan kerangka teori kajian yang menggunakan teori Pembelajaran Ilmu Qiraat Ibn al-Jazariy. Pada akhir bab ini, terdapat kepentingan kajian, batasan kajian dan definisi-definisi istilah yang berkaitan dengan kajian.

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

Bab ini telah menjelaskan tentang pendahuluan, latar belakang amalan pembelajaran Ilmu Qiraat dan perkembangan serta perubahan yang berlaku dalam pelaksanaan pembelajaran Ilmu Qiraat di negeri Perak, pernyataan masalah yang menghuraikan permasalahan serta isu yang berlaku dalam amalan pembelajaran Ilmu Qiraat, objektif dan persoalan kajian. Bab ini diteruskan dengan kerangka teori kajian yang menggunakan teori Pembelajaran Ilmu Qiraat Ibn al-Jazariy. Pada akhir bab ini, terdapat kepentingan kajian, batasan kajian dan definisi-definisi istilah yang berkaitan dengan kajian.

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi

05-4506832 pustaka.upsi.edu.my Perpustakaan Tuanku Bainun Kampus Sultan Abdul Jalil Shah PustakaTBainun ptbupsi